

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/16274/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetun lain muuttamisesta

Medialiitto lausuu työ- ja elinkeinoministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kilpailu- ja kuluttajavirastosta (KKV) annetun lain muuttamisesta. Medialiitto esitti aktiivisena sidosryhmäedustajana ministeriölle näkemyksiä EU:n digimarkkinasäädöksen valmisteluvaiheessa ja olisi toivonut saavansa lausuntopyynnön asiasta myös asetuksen kansallisessa täytäntöönpanovaiheessa. Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi Medialiitolta nimenomaisesti lausuntoa elokuussa EU:n digipalvelusäädöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja olisimme toivoneet samaa hyvän lainvalmistelun periaatteiden mukaista toimintatapaa myös digimarkkina-asetuksen kansallisessa täytäntöönpanossa.

Pyydämme kunnioittavasti, että seuraavat asiassa esittämämme huomiot silmällä pitäen ”portinvartijoina” toimivien suurimpien alustayritysten käytänteitä ja ministeriön ja KKV:n rooleja otetaan huomioon hallituksen esitysluonnoksen jatkovalmistelussa. Toivomme myös, että työ- ja elinkeinoministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön hyvä yhteistyö globaaleja alustajättejä koskevien digipalvelu- ja digimarkkinasäädösten täytäntöönpano - ja soveltamisvaiheessa jatkuu yhtä esimerkillisesti kuin asetusehdotusten valmisteluvaiheessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi ottaa hallitusohjelman kirjaukset huomioon omassa toiminnassaan ja ohjatessaan KKV:n toimintaa

Hallitusohjelman mukaan hallitus edistää reilua kilpailua mediakentällä ja digitaalisessa mainosmarkkinassa huomioiden kansainvälisten alustajättien aseman. Hallitusohjelmassa luvataan turvata reilu kilpailu ja kuluttajien oikeudet suhteessa kolmansista maista käsin toimiviin verkkokauppoihin ja edistetä tasapuolisia kilpailuedellytyksiä eurooppalaisten yritysten ja globaalisti toimivien digijättien välillä.

Lisäksi hallitus on sitoutunut vaikuttamaan aktiivisesti ja ennakolta siihen, että alustataloutta, tekoälyä, dataa ja digitalisaatiota koskeva EU-sääntely kulkee

mahdollistavaan, tasapainoiseen ja Suomen kannalta edulliseen suuntaan, ja minimoimaan kansallisen lisäsääntelyn.

Nämä ovat kaikki suomalaisen media-alan kannalta tärkeitä hallitusohjelman kirjauksia suhteessa globaaleihin suuriin teknologiayrityksiin. Hallitusohjelman kirjaukset ovat keskeisiä, kun pyritään säilyttämään media-alan, kuten esimerkiksi riippumattoman lehdistön, rooli yhteiskunnassa keskeisenä luotettavan tiedon välittäjänä kansalaisille.

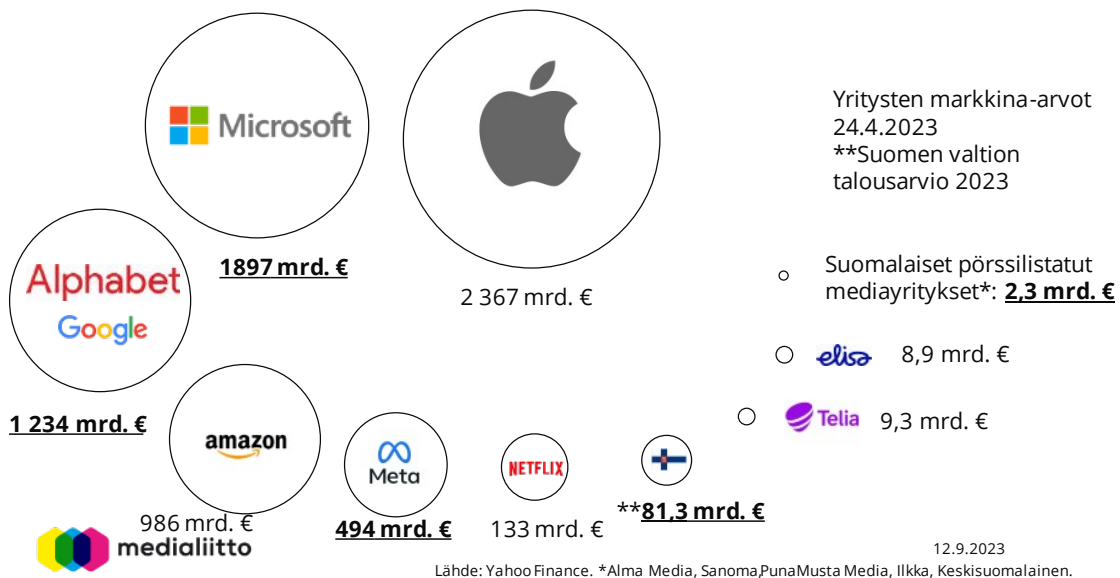
Elinvoimainen lehdistö on olennainen tekijä vapaan, avoimen demokraattisen yhteiskunnan olemassaolon turvaamisessa.

Keskeiset teknologiayritykset ovat maailman suurimpia yrityksiä

Globaalien teknologiajättien markkinaylivaltaan tulee kiinnittää asianmukaisesti huomiota niin EU-tasolla kuin kansallisestikin. Näiden yritysten liikevaihto on moninkertaisesti suurempi kuin esimerkiksi Suomen valtion budjetti.

Tämä näkökulma liittyy läheisesti esimerkiksi Suomen rooliin tekoälysäädöksen jatkovalmistelussa ja jäsenmaiden, Euroopan komission ja Euroopan parlamentin kolmikantaneuvotteluissa. Lisäksi asia liittyy siihen, miten digimarkkinasäädöksen suurimmille alustayrityksille asettamia velvoitteita ja vaatimuksia tulkitaan.

Globaaleilla teknologiajäteillä markkinaylivalta

Suurten teknologiayritysten eli portinvartijayritysten kilpailuoikeudelliseen rooliin tulisi kiinnittää aktiivisesti huomiota

Työ- ja elinkeinoministeriön tulisi kehittää KKV:lle vuosittain annettavia tulostavoitteita siten, että KKV:n toimintaa voitaisiin suunnata myös teknologiayritysten arviointiin.

KKV:n uusi tulostavoite voisi olla esimerkiksi riittävien resurssien turvaaminen suurten teknologiayritysten vapaan kilpailun vastaisen toiminnan valvomiseen ja siihen puuttumiseen eri käytännön tilanteissa, kuten esimerkiksi tekijänoikeuksien ja lähioikeuksien lisensoinnin yhteydessä. Tarvittaessa tähän tehtävään tulisi voida kohdentaa virastolle lisäresurssia digimarkkinasäädöksen kansallisena yhteysviranomaisena ja Euroopan komissiota avustavana viranomaisena toimimiseen perustuen.

KKV voisi Suomen kilpailulain estämättä todeta esimerkiksi, että tietyllä portinvartijayrityksellä olisi määräävä markkina-asema markkinoilla. Medialiitto ehdottaa, että työ- ja elinkeinoministeriö osaltaan seuraisi, miten Digital Single Market -tekijänoikeusdirektiivin tekijänoikeuslaissa 3.4.2023 voimaantulleet artikkelit, jotka koskevat tekstin- ja tiedonlouhintaa kaupallisessa tarkoituksessa, lehtikustantajan lähioikeutta ja verkkosisällönjakopalveluita, toimivat käytännössä. Pykälät liittyvät olennaisesti "portinvartijoina" toimivien suurimpien alustayritysten menettelyihin Suomen markkinoilla.

Media-alan yritykset ovat keskeisiä suomalaisia oikeudenhaltijoita. Niiden neuvotteluasema perustuu kielto-oikeuteen oikeudenhaltijana. Tätä neuvotteluasemaa suhteessa teknologiayhtiöihin on syytä vahvistaa. Työ- ja elinkeinoministeriö ajoi aktiivisesti media-alan neuvotteluaseman vahvistamista aikanaan digimarkkinasäädökseen.

Nopea, kansallinen ratkaisu alustakysymyksessä olisi erillisen sovittelumenettelyn säätäminen tekijänoikeuslakiin. Se olisi realistinen lainsäädännöllinen keino lehtikustantajien neuvotteluaseman kehittämiseksi. Tanskan tekijänoikeuslaissa on vastaava menettely. Jos neuvottelut päättyvät tuloksettomina, kumpikin osapuoli voisi ohjata asian sovitteluun. Mikäli esimerkiksi lehtikustantajan lähioikeuden käytöstä ei saavuteta neuvotteluilla ratkaisua, osapuolet sitoutuvat sovintomenettelyyn. Mikäli sovintomenettely ei johtaisi sovintoon osapuolten välillä, voitaisiin laissa säätää, että sovittelija antaa julkisen sovintoesityksen. Tällaisen sovintoesityksen julkisuusvaikutus voisi olla lisenssinsaajille merkityksellinen pelote.

Hyvä uudistus olisi myös lautakuntamenettely teknologiayhtiön maksettavaksi tulevan oikeasuhtaisen korvausmäärän arvioimiseksi.

Medialiitto viittaa tässä yhteydessä myös hallitusohjelman kirjaukseen siitä, että hallitus rakentaa opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen välille pysyvät yhteistyön käytännöt kulttuuri- ja taidealojen elinvoimaa edistävien toimien koordinoimiseksi yhteistyössä alan toimijoiden ja edustajien kanssa.

Medialiitto ry

Riikka Tähtivuori
elinkeinopolitiikan johtaja

Ismo Huhtanen
lakiasiainjohtaja, Uutismedian liitto

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.